

curier

economic legislativ

finanțiar

Evaluarea prejudiciului

În activitatea întreprinderilor și, în general a organizațiilor socialiste, apar unele situații în care prin faptele culpabile ale persoanelor încadrate în muncă, sau a unor terți, se produc pagube. Când acestea, denumită curent și prejudiciu, constă într-o sumă de bani, nu este necesar nici un fel de calcul de evaluare pentru determinarea prejudiciului propriu-zis. Întrucât acesta este egal cu suma în cauză. În astfel de cazuri se va putea pune numai problema calculării sumelor datorate cu titlu de penalizări sau dobinzi cu care urmează a fi obligate la plată persoanele vinovate. Evaluarea prejudiciului se face după reguli mai elaborate când acesta a fost cauzat prin lipsuri sau degradări de bunuri materiale. În cele ce urmează vom arăta modalitățile de evaluare a prejudiciului în diverse ipostaze, în cazul general și în cazurile particulare, făcând referire, de fiecare dată, atât la actul normativ care prevede modalitatea de evaluare cât și la actul normativ generator al răspunderii judiciare.

REGLEMENTARE GENERALĂ

Evaluarea pagubelor aduse avutului obțesc prin lipsuri sau degradări de bunuri, pentru care răspunderea sau obligația de restituire se stabilește potrivit C. m. sau care sînt provocate prin fapte care constituie delict civile ori infracțiuni, se face potrivit D. nr. 208/1976 ce va fi redat, în rezumat, în continuare. Evaluarea pagubelor se face, de regulă, la prețurile în vigoare la data producerii pagubei iar când aceasta nu este posibil, se vor lua în considerare prețurile în vigoare la data constatării pagubei. Pentru **bunurile constatate lipsă**, care au prețuri cu amănuntul legal stabilite, evaluarea se face luîndu-se ca bază aceste prețuri. Când pentru unul și același bun sînt stabilite prețuri cu amănuntul diferențiate, se va lua ca bază de calcul prețul cu amănuntul aplicabil pentru unitatea socialistă păgubită. Dacă în cadrul unei gestiuni se aplică prețuri cu amănuntul diferențiate, se ia ca bază de calcul prețul cel mai mare. Prin excepție, pentru lipsurile de bunuri care se vînd prin alimentația publică, evaluarea pagubelor se face pe baza prețului la care bunurile respective au fost înregistrate în gestiunea în care s-a constatat lipsa, dar nu mai puțin prețul cu amănuntul la care se vînd în sectorul alimentară. Pentru bunurile care nu au prețuri cu amănuntul stabilite potrivit dispozițiilor legale, dar au stabilite prețuri de livrare, evaluarea pagubei se face luîndu-se ca bază aceste prețuri, la care se aplică coeficientul 1,05. Acest coeficient se aplică și la diferența

valorică în minus, rezultată din compensarea în condițiile legii, a bunurilor lipsă cu cele în plus, dacă bunurile lipsă și cele în plus, sau unele dintre acestea, nu au prețuri cu amănuntul. În cazul în care prețul de livrare este egal cu prețul de producție, coeficientul ce se aplică este de 1,25 (în loc de 1,05); la vesela, tacîmurile și ambalajele folosite în comerț se aplică coeficientul 1,05. Pentru bunurile care nu au stabilite prețuri cu amănuntul și nici prețuri de livrare, evaluarea pagubei se face, pentru fiecare caz în parte, de unitatea păgubită, pe baza unei analize temeinice și documentate, astfel încît să fie asigurată acoperirea pagubei. În cazul în care, în aceste situații, este necesară o expertiză, aceasta se va efectua prin persoane de specialitate, aplicîndu-se corespunzător dispozițiile legale privind expertizele. Pentru bunurile care formează producția neterminată, evaluarea pagubelor se va face pe baza tuturor cheltuielilor efectuate potrivit evidențelor, valoarea materiilor prime și materialelor calculîndu-se la preț cu amănuntul sau la prețurile de producție (sau achiziție) corectate cu coeficientii 1,05 sau 1,25, după caz. În cazul **degradărilor de bunuri** evaluarea pagubelor se face astfel: dacă bunurile pot fi reparate sau recondiționate pentru a fi repuse în starea anterioară, se iau în calcul cheltuielile efectuate în acest scop; dacă bunurile degradate pot fi, potrivit dispozițiilor legale, valorificate ca atare cu prețuri reduse, se ia în calcul diferența dintre prețul bunului respectiv (determinat în condițiile acestui decret) și prețul ce se obține prin valorificare; dacă prin reparare sau recondiționare se obține un bun de calitate inferioară, la cheltuielile pentru reparare sau recondiționare se adaugă diferența de preț dintre bunul respectiv (determinat în condițiile acestui decret) și prețul bunului reparat sau recondiționat; dacă bunurile degradate se utilizează ca materie primă pentru producerea altor bunuri se ia în calcul diferența de preț dintre prețul bunului (determinat în condițiile acestui decret) și prețul materiei prime pe care a înlocuit-o; dacă bunurile nu pot fi reparate, recondiționate sau valorificate, în cazul cînd au fost produse în unitatea păgubită se ia în calcul costul de uzină, iar în cazul cînd au fost cumpărate se iau în calcul toate cheltuielile făcute pentru procurarea bunurilor. **Evaluarea pagubelor cauzate prin fapte care constituie delict civile sau infracțiuni** se va face adăugîndu-se la prejudiciul determinat în condițiile răspunderii materiale (cap. I din decret), suma reprezentînd folosul de care a fost lipsită unitatea păgubită. Dacă suma rezultată nu acoperă costul bunurilor respectiv, se ia în calcul costul bunurilor în cazul cînd acestea au fost produse în unitatea păgubită, iar în cazul cînd bunurile au fost procurate, se iau în calcul toate cheltuielile făcute în acest scop. Decretul prevede, în final, că la evaluarea pagubelor se va ține seama și de gradul de uzură a bunului respectiv, stabilit pe bază de probe legale. În cazul cînd gradul de uzură nu poate fi stabilit, paguba este egală cu valoarea integrală a bu-

Supliment la

nr. 44 1981

Revista
ECONOMICA

nului respectiv, așa cum rezultă din aplicarea decretului. Pentru înlăturarea confuziilor privind unele categorii de prețuri considerăm ca fiind utile precizările ce urmează: **prețul de producție** este format din costul complet antecalculat la nivel de ramură la care se adaugă beneficiul normal al întreprinderii producătoare. Se folosește în relațiile dintre întreprinderile de stat; **prețul de livrare** este prețul la care circulă mărfurile între unitățile socialiste. Este format din prețul de producție, impozitul pe circulația mărfurilor și alte prelevări la bugetul statului; **prețul cu amănuntul** este prețul practicat la vânzarea mărfurilor prin comerțul de stat și cooperatist și la executarea lucrărilor de construcții și prestațiilor de serviciu către populație. Este format din prețul de livrare și rabatul comercial (respectiv adaosul comercial); **prețul de achiziție** este practicat de C.A.P., membrii cooperatori și producătorii individuali la livrarea diferitelor produse către organizațiile de stat și cooperatiste; **rabatul comercial** ca și **adaosul comercial**, este o componentă a prețului cu amănuntul, ce revine unităților comerciale, din care acestea acoperă cheltuielile de circulație (aprovizionare, depozitare, manipulare și desfacere) a mărfurilor și își formează beneficiile. **Mărfuri cu prețul în valută.** În cazul lipsurilor constatate în gestiunea unităților autorizate să vândă mărfuri cu prețuri stabilite în valută, evaluarea pagubelor se va face luându-se ca bază prețul în valută echivalent în lei, la de trei ori cursul oficial cu primă (art. 2 din D. nr. 373/1976).

DEGRADAREA MIJLOACELOR FIXE

La evaluarea prejudiciului în cazul lipsurilor sau degradărilor de mijloace fixe se au în vedere, de regulă, prevederile D. nr. 208/1976. O atenție deosebită trebuie să se acorde prețului ce va fi luat în calcul la evaluarea prejudiciului în situația în care nu există prețuri cu amănuntul pentru mijloace fixe lipsă (utilaje, unelte, inventar gospodăresc etc.). Se va avea în vedere faptul că pentru dotările cu mijloace fixe din investiții produsele livrate sînt, în general, degrevate de impozitul pe circulația mărfurilor — respectiv prețul de livrare este egal cu prețul de producție, situație în care se va utiliza coeficientul 1,25 (și nu coeficientul 1,05) prevăzut de art. 4, alin. 3, din D. nr. 208/1976. La determinarea valorii pagubei, în cazul lipsurilor de mijloace fixe, se va ține seama, în conformitate cu art. 9 din decretul amintit, de gradul de uzură al bunului respectiv stabilit pe bază de probe legale. Considerăm că gradul de uzură este „probat legal” în situațiile în care (1) referitor la bunul în cauză există un act oficial, întocmit anterior dispariției sau degradării bunului, în care s-a consemnat gradul real de uzură prin determinări tehnico-științifice și (2) este organizată o evidență oficială, dispusă prin lege sau prin acte normative elaborate de organele centrale, a parametrilor de funcționare efectiv realizați. Uzura va fi exprimată prin raportul dintre valoarea parametrilor de funcționare realizați și valoarea totală a acestor parametri corespunzătoare duratei de serviciu normale. Este cazul mijloacelor de transport auto (pentru care există durata de serviciu normată exprimată în kilometri echivalenți), al mijloacelor de transport aerian (pentru care durata de serviciu normată este exprimată în ore de zbor) și al mijloacelor fixe la care durata normată este stabilită atât în ani cât și în ore de funcționare, și pentru care indicul de funcționare constituie sarcină de plan (cazul mașinilor-unelte din cadrul categoriei a 4-a „Mașini, utilaje și instalații de lucru”).

LIPSA ECHIPAMENTULUI DE PROTECȚIE, ECHIPAMENTULUI DE LUCRU ȘI OBIECTELOR DE INVENTAR ÎN FOLOSINȚĂ

La evaluarea pagubelor privind echipamentul de protecție și echipamentul de lucru se vor avea în vedere prevederile H.C.M. nr. 304/1975. În cazul cînd echipamentul de protecție a devenit inutilizabil înainte de expirarea termenului de folosință prevăzut în normativ iar degradarea

acestuia s-a produs din vina persoanei beneficiare, unitatea îi va acorda imediat un alt echipament de protecție, imputîndu-i contravaloarea, după scăderea uzurii normale pînă în momentul înlocuirii (art. 14). Uzura normală reprezintă, în acest caz, raportul dintre timpul cît echipamentul a fost folosit efectiv (din momentul primirii pînă în momentul degradării) și durata de utilizare prevăzută în normativ. La cererea persoanelor cărora li s-a degradat înainte de termen echipamentul de lucru, unitatea va putea procura și distribui un alt echipament la preț cu amănuntul, reținînd integral valoarea în cel mult 3 rate lunare. Această prevedere se referă și la tinerii care se califică prin ucenicie la locul de muncă (art. 15). Persoanei căreia îi încetează activitatea i se va reține diferența neamortizată din contribuția unității la achiziționarea echipamentului de lucru, acesta devenind proprietatea sa. Suma neamortizată se va calcula pe baza diferenței între timpul normal și cel scurs pînă la încetarea activității în unitate. Cheltuielile pentru echipament vor fi diminuate cu sumele astfel recuperate. În caz de necesitate, persoanei căreia îi încetează activitatea i se va putea reține echipamentul de lucru a cărui durată de utilizare nu a expirat, compensîndu-i-se diferența neamortizată din contribuția proprie la procurarea acestui echipament (art. 16). Paguba rezultată din obiecte de inventar de mică valoare sau scurtă durată în folosință, constatate lipsă la inventariere sau nejustificate cu ocazia plecării din unitate, se evaluează după regulile generale, adică conform D. nr. 208/1976, tinîndu-se seama și de gradul de uzură, dacă acesta poate fi dovedit cu probe legale.

LIPSA DE CALITATE (REBUTURI, DECLASĂRI)

Articolele 65—78 din L. nr. 7/1977 reglementează răspunderea materială pentru încălcarea normelor privind calitatea produselor și serviciilor. Pağubele reprezentînd costul remediilor și bonificațiile plătite clienților externi precum și costurile remediilor pentru produsele destinate beneficiarilor interni în vederea stingerii reclamațiilor privind calitatea, se vor evidenția separat în vederea recuperărilor de la persoanele vinovate (art. 65). Evaluarea pagubelor cauzate prin rebuturi sau produse declasate se face, conform art. 75, după cum urmează: a) dacă rebutul parțial poate fi remediat pentru a corespunde prescripțiilor din standarde, norme tehnice, caiete de sarcini sau contracte, se iau în calcul cheltuielile efectuate în acest scop; b) dacă produsul declasat poate fi valorificat, potrivit dispozițiilor legale, la un preț redus, se ia în calcul diferența dintre prețul produsului corespunzător calitativ (stabilit la preț cu amănuntul sau în lipsa acestuia la prețul de livrare corectat cu coeficientul 1,05 sau cu coeficientul 1,25, după caz, conform art. 76) și prețul ce se obține prin valorificare; c) dacă rebutul parțial supus unor operații de remediere poate fi valorificat ca produs declasat, la cheltuielile prevăzute la lit. a) se adaugă diferența de preț calculată potrivit prevederilor de la lit. b); d) dacă rebutul definitiv poate fi valorificat ca materie primă sau ca material pentru producerea altor bunuri, se ia în calcul diferența de preț dintre costurile de producție ale produsului rebutat și prețul materiei prime sau materialului pe care l-a înlocuit; e) dacă rebutul definitiv nu poate fi valorificat nici ca materie primă, se iau în calcul costurile de producție ale produsului rebutat.

În situația în care rebutul sau subprodusul declasat a fost cauzat de mai multe persoane, răspunderea fiecăruia se stabilește tinîndu-se seama de măsura în care a contribuit la producerea pagubei. Dacă nu poate fi determinată măsura în care fiecare persoană a contribuit la provocarea rebutului sau produsului declasat, paguba de care urmează să răspundă fiecare se stabilește proporțional cu retribuiția tarifară a fiecăruia, de la data constatării pagubei (art. 74).

LIPSURI DE BUNURI DIN PATRIMONIUL CULTURAL NAȚIONAL, AL CĂRȚILOR DIN FONDUL BIBLIOTECAR ȘI AL PIESELOR MUZEISTICE

Cărțile procurate pentru bibliotecă se înregistrează la valoarea de procurare; cheltuielile cu transportul cărților precum și cu legatul lor nu se adaugă la valoarea acestora (din pct. 41 al Normelor metodologice aprobate prin Ord. nr. 596/1970.) Lipsurile de cărți din fondul bibliotecar precum și lipsurile de piese muzeistice se evaluează, ca și celelalte valori materiale, la prețul cu amănuntul. Pentru cărțile rare și piesele muzeistice rare, care nu au preț cu amănuntul, se va avea în vedere valoarea nominală a acestora determinată în baza H.C.M. nr. 311/1975. Conform prevederilor acestui act normativ, valoarea nominală a bunurilor din patrimoniul cultural național se stabilește de către Comisia Centrală de Stat a Patrimoniului Cultural Național, pentru fiecare bun în parte, în funcție de locul pe care îl ocupă în ierarhia de valori culturale, apreciat după următoarele criterii: a) valoarea artistică, de măturie cultural-istorică sau de document al naturii; b) vechimea, clasificarea tipologică și cronologică; c) frecvența în cadrul patrimoniului național și universal; d) originea — autor, școală, atelier — și proveniența, împrejurările istorice remarcabile în care a fost produs; e) starea de conservare, precum și de cotare pe piața internațională a valorii bunurilor de cultură (art. 1). Bunurile din patrimoniul cultural național se reevaluează periodic, potrivit normelor legale, precum și în cazurile de transmiteri temporare sau definitive între unitățile deținătoare, de asigurare în vederea transportului internațional, expertize, restaurări (art. 2). Evaluarea prejudiciului în astfel de cazuri se poate face, în lipsa prețului cu amănuntul sau a valorii nominale legal stabilite, prin expertiză, conform prevederilor art. 5, alin. 2 din Decretul nr. 208/1976.

LIPSURI ÎN NUMERAR

Lipsurile de numerar se constată cu ocazia reviziei casei efectuată în condițiile art. 46 din Regulamentul operațiilor de casă aprobat prin D. nr. 209/1976. Recuperarea prejudiciului, care este egal cu valoarea lipsurilor în numerar, se face prin imputarea valorii acestuia în sarcina vinovatului sau prin sesizarea organelor de urmărire penală. Separat de prejudiciul propriu-zis și chiar în situațiile în care nu se constată lipsuri de numerar, pentru încălcarea disciplinei de casă se pot aplica următoarele penalizări care se cuprind în despăgubirile totale datorate de persoanele vinovate sau se impută acestora: o penalizare de 0,05% pe zi de întârziere în următoarele situații: nedepunerea la termen a încasărilor; depășirea limitei soldului de casă; restituirea cu întârziere a numerarului ridicat pentru plata retribuțiilor sau a altor drepturi neachitate; o penalizare de 0,50% pentru încălcarea regulilor cu privire la plățile în numerar din încasări, precum și pentru efectuarea unor cheltuieli din încasări după suspendarea acestui drept. Penalizarea de 0,50% se calculează asupra sumei plătite (art. 50).

LIPSURI DE „ALTE VALORI“

În cazul lipsurilor de „alte valori“ prejudiciul va fi egal, de regulă, cu valoarea intrinsecă a imprimatului. Se va lua în calcul valoarea nominală a imprimatului de valoare în situația în care se va dovedi că imprimatul pierdut sau sustras a fost folosit și a produs în felul acesta o pagubă avutului obștesc. În acest sens s-au pronunțat instanțele noastre de judecată în majoritate covârșitoare a proceselor penale, soluția în speță fiind sintetizată în Dec. penală nr. 1945/1972 a Tribunalului județean Ilfov. În această decizie se stabilește că prejudiciul suferit de o unitate socialistă prin sustragerea sau pierderea unor imprimate de valoare se calculează în modul următor:

dacă imprimatele nu au fost valorificate, nefiind folosite în dauna unității, paguba se va calcula la valoarea intrinsecă a fiecărui document (adică la costul imprimatului respectiv); în cazul în care documentele au fost valorificate, pricinându-se unității pagube la nivelul valorii înscrise în imprimate, în calculul prejudiciului se vor lua în considerare aceste elemente (adică valoarea nominală a imprimatului respectiv). Adăugăm că, în situația în care se reține ca prejudiciu valoarea intrinsecă a imprimatului, persoana răspunzătoare de pierderea imprimatului de valoare va trebui să suporte cheltuielile de publicare în presă a anunțului respectiv.

LIPSURI DE PREȚIOASE, AL PIETRELOR PREȚIOASE ȘI SEMIPREȚIOASE, NATURALE

Evaluarea pagubelor privind metalele prețioase, pietrele prețioase și semiprețioase, naturale, se face la prețul de vânzare cu amănuntul sau la prețurile stabilite de B.N. R.S.R., când nu este fixat un preț de vânzare cu amănuntul (art. 60 din D. nr. 244/1978).

NEJUSTIFICAREA AVANSURILOR ACORDATE ÎN MIJLOACE DE PLATĂ STRĂINE

În baza prevederilor art. 2, alin. a din D. nr. 209/1976, B.N.R.S.R. și B.R.C.E. au emis „Normele privind operațiile de casă cu mijloace de plată străine efectuate de unitățile socialiste autorizate“, publicate în B. Of. nr. 105/1976. În cuprinsul acestor norme, la cap. III sînt prevăzute condițiile în care se acordă și se justifică avansurile acordate în mijloace de plată străine, precum și penalizările ce se aplică în cazurile de abateri de la prevederile respective. Conform Normelor citate, avansurile acordate în mijloace de plată străine persoanelor încadrate în unitate, trebuie decontate, în funcție de destinația lor, astfel: în termen de cel mult 3 zile de la sosirea din deplasare, exclusiv ziua sosirii, în cazul avansurilor pentru cheltuieli de deplasare în străinătate, în interes de serviciu; în termenele și în cadrul plăfoanelor stabilite de unitatea socialistă de comun acord cu banca — în cazul avansurilor acordate pentru efectuarea de către persoanele care lucrează în cadrul ghișeelor, a operațiilor de schimb valutar; în termenele și în condițiile stabilite prin normele de lucru ale Ministerului Turismului sau a altor dispoziții legale, în limita planului de plăți valutare și a plăfoanelor stabilite de bancă pentru sumele ridicate de la bancă sau din încasările proprii — în cazul celorlalte tipuri de avansuri (efectuarea operațiilor de schimb valutar, eliberarea de mijloace de plată străine cetățenilor români care călătoresc în străinătate pe cont propriu, cheltuielile în valută pentru organizarea unor acțiuni turistice în străinătate cu cetățeni străini și personal de însoțire ș.a.). Sumele necheltuite din avansurile în valută acordate se depun la casierie cel mai târziu în cursul zilei următoare înapoierii din delegație (în cazul avansurilor pentru deplasări în străinătate și în cazul avansurilor de cheltuieli în valută pentru organizarea unor acțiuni turistice în străinătate cu cetățeni străini și personal de însoțire) sau în limita termenelor stabilite prin dispoziții legale, în cazul celorlalte tipuri de avansuri, dar nu mai târziu de 48 ore de la încetarea activității sau sistarea plăților valutare. Pentru avansurile nejustificate sau nerestituite în termen, titularii de avans plătesc o penalizare în lei de 0,50% asupra avansului primit sau asupra sumelor nerestituite în termen, după caz, pentru fiecare zi de întârziere. Aceeași penalizare se calculează și asupra sumelor primite drept avans, în cazul în care acestea nu au fost restituite cel mai târziu a doua zi de la data cînd titularul de avans a fost înștiințat că deplasarea a fost revocată sau aminată. Penalizarea se calculează asupra valorii de decontat în lei a mijloacelor de plată străine respective. Suma percepută ca penalizare de întârziere nu va putea depăși debitul datorat. În legătură cu sumele rămase neconsumate din avansurile puse la dispoziție în

valută, care nu pot fi restituite tot în valută, este de reținut faptul că la evaluarea acestora în lei urmează să se aplice prevederile art. 1, alin. a din D. nr. 373/1976 în sensul că prejudiciul se calculează în lei la de trei ori cursul oficial cu primă pentru valutele țărilor nesocialiste și la de două ori cursul necomercial privind decontările plăților necomerciale pentru valutele țărilor socialiste.

LIPSURI DE VALUTĂ

Conform art. 1 din D. nr. 373/1976, echivalentul în lei pentru prejudiciile produse statului prin lipsuri de valută se calculează la de trei ori cursul oficial cu primă pentru valutele țărilor nesocialiste și la de două ori cursul necomercial privind decontările plăților necomerciale pentru valutele țărilor socialiste, în următoarele situații: a) pentru valuta pusă la dispoziția personalului român trimis în misiune în străinătate și folosită în alte scopuri sau fără respectarea condițiilor în care a fost acordată, precum și în cazul nejustificării legale a sumelor pentru care s-a obținut autorizarea de transfer de plată în străinătate; b) pentru sumele în valută datorate statului român de către persoanele domiciliat în Republica Socialistă România, vinovate de nerespectarea obligațiilor legale de declarare, predare sau cedare către stat a valutei, precum și în cazurile de operațiuni interzise în valută, ori de câte ori, în asemenea situații, valuta nu poate fi confiscată din orice cauză; c) pentru lipsurile constatate în gestiunea personalului unităților românești privind valuta ridicată de la bancă și neutilizată în scopurile pentru care a fost acordată; d) pentru lipsurile în gestiunea persoanelor care manipulează sume în valută la unitățile economice autorizate să efectueze operațiuni cu mijloace de plată străine; e) pentru lipsurile de valută constatate în gestiunea personalului unităților bancare; f) pentru valuta eliberată, fără bază legală sau peste plafoanele legale, cetățenilor români care călătoresc în străinătate în interes personal.

PLĂȚI NELEGALE, DREPTURILOR NECUVENTITE, BUNURILOR ORI SERVICIILOR NEDATORATE

Persoana care a încasat o sumă nedatorată este obligată să restituie acea sumă; de asemenea dacă a primit bunuri ce nu i se datorau și care nu mai pot fi restituite în natură sau i-au fost prestate servicii la care nu era îndreptățită, este obligată să plătească contravaloarea lor în condițiile legii (art. 106 din C. m.). Repararea pagubei se face, așa cum rezultă din textul de mai jos: prin restituirea sumei încasate necuvent; prin plata serviciilor ce i-au fost prestate, la care nu era îndreptățită, calculate în condițiile legii, la tarifele pentru populație; prin restituirea bunurilor ce nu i se datorau sau, dacă acestea nu mai pot fi restituite în natură, prin plata contravaloării acestor bunuri calculată potrivit D. nr. 208/1976. Răspunderea materială pentru paguba cauzată unității poate fi stabilită numai în cazurile în care aceasta a fost constatată în cel mult 3 ani de la data producerii ei, iar în cazul restituirii sumelor sau a contravaloării bunurilor ori serviciilor nedatorate, în cel mult 1 an de la data primirii sumelor sau bunurilor ori cind a beneficiat de serviciile nedatorate. Termenul de emitere a deciziei de imputare este de cel mult 60 zile de la data cind cel în drept să emită decizia a luat cunoștință de producere pagubei... După expirarea acestui termen, prejudiciul se impută celui vinovat de neluarea măsurii de imputare (art. 108 din C.m.). Termenul de 1 an prevăzut în art. 108(1) din C.m. se referă în exclusivitate la faptele sau situațiile în care nu se poate reține culpa persoanei beneficiare — deci unde poate fi atrasă numai obligația de restituire în timp ce termenul de 3 ani, prevăzut tot în art. 108(1) se referă în exclusivitate la pagubele pricinuite din activitatea culpabilă a personalului, care atrage răspunderea materială.

Ambele termene sînt sancționate cu decăderea, ceea ce înseamnă cu asupra lor nu acționează nici una din cauzele de întrerupere sau suspendare a prescripției prevăzute de Decretul nr. 167/1958. În cazul cind constatarea pagubei a avut loc în ultima zi a termenului de 3 sau respectiv 1 an, unitatea va avea la îndemînă termenul de 60 zile pentru darea deciziei de imputare, chiar dacă acest termen se plasează peste termenele menționate. Prin expirarea acestor termene unitățile pierd dreptul la repartitie față de cei ce au beneficiat necuvent de sume de bani, bunuri sau servicii sau au provocat pagube, însă își pot îndrepta pretențiile față de cei care au omis să facă constatarea pagubei, înăuntrul unui nou termen de 3 ani de la data cind s-a produs paguba prin fapta sau omisiunea acestora. (Trib. Suprem, Dec. de îndrumare nr. 5/1974). Vom reda în continuare, fără a avea pretenția că le-am epuizat, unele aspecte particulare referitoare la obligația de restituire sau la răspunderea materială în cazurile de prejudicii rezultate din plăți nelegale, drepturi necuventite, bunuri ori servicii nedatorate, conținute în acte normative speciale sau în jurisprudențe: contribuția pentru asigurările sociale datorată și nedepusă se poate urmări pe cel mult 18 luni în urmă, de la unitățile socialiste, și pe 2 ani în urmă, de la persoanele fizice și persoanele juridice altele decît organizațiile socialiste, de la data constatării (art. 6 din D. nr. 389/1972); în cazul plății alocației de stat pentru copii fără temeii legal, pot fi urmărite sumele plătite pentru o perioadă de 12 luni în condițiile prevăzute de Codul muncii. Dacă fapta care a determinat o astfel de plată constituie infracțiune, sumele se recuperează pe întreaga perioadă pentru care au fost plătite. (art. 16, alin. 2 din D. nr. 246/1977); sumele plătite fără temeii, cu titlu de pensie sau alte drepturi aferente, se recuperează, potrivit legii, de la cei ce le-au primit. Sumele rămase nerecuperate de pe urma pensionarilor decedați nu se mai urmăresc (art. 84, alin. 1 din Legea nr. 3/1977); recompensele pentru invenții și inovații obținute de autori fără drept, se restituie în condițiile legii de cei care le-au încasat (L. nr. 62/1974); impozitele pe retribuții sau cota de asigurări sociale aferente unor drepturi de personal plătite nelegal, nu sînt considerate prejudicii (Tribunalul Suprem, colegiul civil, Dec. nr. 1516/1971); sumele plătite în plus ca ajutoare în cadrul asigurărilor sociale de stat vor fi recuperate de la cei care le-au primit, prin grija administrației unității respective. În cazul în care sumele nu pot fi recuperate de la aceștia, răspunderea materială revine celor care se fac vinovați de producerea daunei (art. 29, alin. 2 din Hotărîrea nr. 880/1965).

PREJUDICIU DECURGÎND DIN CHELTUIELI DE ȘCOLARIZARE, CALIFICARE, PERFECTIONARE SAU SPECIALIZARE

1. Persoanele admise la cursurile de calificare și cele de perfecționare cu scoatere de la locul de muncă sînt obligate să încheie cu organizațiile socialiste angajamente de școlarizare care au caracter de act adițional la contractul de muncă prin care își iau unele obligații, printre care și pe aceea de a lucra, după absolvirea cursului, timp de 3 ani în cadrul organizației socialiste care le-a școlariat sau la care vor fi repartizate. Persoanele care nu-și îndeplinesc obligațiile asumate prin angajamentul de școlarizare vor restitui următoarele cheltuieli efectuate de unitate: totalul indemnizațiilor lunare primite pe timpul calificării; costul cazării și al transportului pentru cei proveniți din alte localități; partea din cheltuielile legate de organizarea cursurilor (iluminat, încălzit, rechizite, amortismentul mobilierului); parte ce revine pe cursant din remunerarea personalului de predare și de instruire practică de la cursurile de calificare. Sumele ce se vor restitui se stabilesc proporțional cu perioada de muncă rămasă neprestată față de prevederile din anga-

jamentul de școlarizare ca urmare a încetării raporturilor de muncă pentru motive ce le sînt imputabile (art. 12 din H.C.M. nr. 2105/1969, modificată prin H.C.M. nr. 713/1974). 2. Unitatea care trimite o persoană încadrată în muncă la o școală, curs de perfecționare sau de specializare, cu scoaterea din producție, sau organizează, potrivit legii, cursuri de pregătire sau de ridicare a calificării la locul de muncă, va încheia cu cel în cauză **acte adiționale la contractul de muncă**, în care va trebui să se prevadă următoarele: a) obligația unității de a suporta parțial sau integral, în condițiile legii, cheltuielile pentru instruirea persoanei încadrate; b) îndatorirea persoanei de a lucra în unitatea respectivă cel puțin 5 ani de la terminarea formei de instruire; c) obligația persoanei ca în cazul nerespectării îndatoririi prevăzute mai sus, să plătească o despăgubire reprezentînd cheltuielile efectuate de unitate sau alte organe pentru pregătirea lor profesională. Aceste prevederi se aplică și personalului trimis la specializare sau documentare în străinătate (art. 21 din L. nr. 1/1970). Aceleași prevederi sînt reluate la pct. II.5 din Îndrumarul nr. 66427/1973 al Ministrului Muncii și C.C. al U.G.S.R., cu precizările în plus că durata școlii sau a cursului de calificare ori perfecționare, cu scoatere din producție este de minimum 3 luni și că plata despăgubirii este datorată de cursant și în cazul eliminării sale din școală (curs) pentru abateri, sau al părăsirii acesteia din motive ce-i sînt imputabile. Prevederile art. 21 din L. nr. 1/1970 au fost întregite prin dispozițiile art. 33 din L. 2/1971 în sensul că acestea se aplică pentru lucrătorii care urmează cursul de perfecționare profesională cu scoatere din producție pe o durată minimă de 3 luni, iar pentru cei care sînt trimiși la specializare în străinătate, indiferent de durată. Prevederile art. 21 din L. nr. 1/1970 (completate cu prevederile art. 33 din L. nr. 2/1971) sînt aplicabile și cetățenilor români care beneficiază de burse pentru studii, doctorat și specializare în străinătate care, conform art. 15 din D. nr. 95/1975 sînt obligați ca, înainte de plecarea în străinătate, în condițiile acestui decret, să încheie un contract sau un act adițional la contractul de muncă cu unitatea socialistă din care provin, în care se vor prevedea obligațiile părților. 3. Cei admiși în școlile de maiștri — învățămîntul de zi — vor încheia cu unitatea în care sînt încadrați, acte adiționale la contractul de muncă prin care se obligă să lucreze în această unitate minimum 5 ani după absolvirea școlii, nerespectarea clauzelor actului adițional, ca și exmatricularea în cursul școlarizării sau nereușita la examenul de absolvire avînd drept consecință obligația celui în cauză de a restitui cheltuielile de școlarizare. (L. nr. 6/1977). 4. Absolventul (de învățămînt superior) care nu se prezintă la unitatea unde a fost repartizat este obligat la plata unei penalități civile de 5000 lei, în cazul absolvenților facultăților cu durata studiilor mai mică de 4 ani, sau 8000 lei, în cazul facultăților cu durata studiilor de cel puțin 4 ani. În cazul efectuării parțiale a perioadei de stagiu, penalitatea se va reduce proporțional cu aceasta. Plata penalităților nu-l scutește pe absolvent de efectuarea stagiului. Absolvenții care au încasat indemnizația de instalare prevăzută la art. 14 lit. f (egală cu retribuția tarifară fixată pentru primul an de activitate în funcția îndeplinită) și în timpul stagiului părăsesc unitățile la care au fost repartizați vor restitui integral indemnizația încasată. (art. 20 din D. nr. 54/1975).

Nicolae TRIFAN

raporturi de muncă

Întîmpinarea și acțiunea reconvențională în litigiile de muncă

Întîmpinarea și acțiunea reconvențională, alături de actul de sesizare, determină cadrul în care se va soluționa litigiul în fața comisiei de judecată în ședință publică. Aceste acte procedurale alcătuiesc împreună faza scrisă pregătitoare a litigiului. De aceea, demersul de față are ca scop prezentarea succintă a actelor procedurale menționate cu referire specială la activitatea de soluționare a litigiilor de muncă de către comisiile de judecată.

Odată cu citarea părților președintele comisiei de judecată va dispune să se comunice părții adverse și cite o copie după actul de sesizare și după înscrisurile invocate de reclamant sau contestator. Cu acest prilej, se va aduce la cunoștința pîrîtului posibilitatea de a formula întîmpinare și de a depune la dosar cu cel puțin 5 zile înainte termenului stabilit pentru judecată. Spre a se asigura un termen suficient pentru pregătirea apărării art. 114 al. 5 c. pr. civ. dispune că primul termen se va stabili în așa fel încît de la primirea citației "...pîrîtul să aibă cel puțin 30 zile pentru depunerea întîmpinării, iar în pricinile urgente, cel puțin 5 zile". Socotim însă că dispozițiile art. 114 al. 5 c. pr. civ. nu pot fi aplicate tale quale în litigiile de muncă. Într-adevăr, art. 31 din Legea nr. 59/1968 dispune că judecarea pricinilor se face în termen de 30 de zile de la sesizare. Dacă s-ar aplica termenul de 30 de zile prevăzut de art. 114 al. 5 c. pr. civ. comisia de judecată nu ar mai avea la dispoziție un termen util pentru soluționarea litigiului. Este adevărat însă că termenul prevăzut de lege pentru soluționarea litigiului are caracterul unui termen de recomandare. Cu toate acestea, comisiile de judecată urmează să țină seama de o asemenea recomandare întrucît ea este determinată de natura litigiului ce îi este supus spre soluționare și de caracterul obștesc al actului de judecată. Prin urmare, se va urmări doar respectarea termenului de 5 zile prevăzut de art. 115 c. pr. civ. pentru pricinile urgente.

În sistemul nostru procesual întîmpinarea nu este obligatorie (Trib. Suprem, Plen. dec. de îndrumare nr. II/1953, în Culegere de decizii de îndrumare ale Plenului Tribunalului Suprem în materie civilă pe anii 1952—1965, Editura științifică, București 1966, p. 264). Întîmpinarea prezintă însă o importanță practică deosebită pentru că fixează mai exact limitele judecății contribuind deopotrivă la garantarea dreptului de apărare al părților. Posibilitatea depunerii întîmpinării nu este prevăzută în mod expres de Legea nr. 59/1968. Cu toate acestea, depunerea întîmpinării este în concordanță cu însuși scopul legii, acela de soluționare operativă a litigiilor. Într-adevăr, prin invocarea tuturor mijloacelor de apărare în faza scrisă pregătitoare se asigură condițiile necesare pentru o judecată operativă și temeinică. Întîmpinarea va trebui să cuprindă mențiuni privitoare la: excepțiile de procedură pe care pîrîtul le invocă față de cererea sau contestația formulată; răspunsul la toate capetele de fapt și de drept ale ac-

tului de sesizare; dovezile cu care se apără împotriva fiecărui capăt de cerere și semnătura pîrlitului (art. 113 c. pr. civ.).

Dacă pîrlitul nu înțelege să depună întîmpinare prepedințele comisiei de judecată îi va pune în vedere, la prima zi de înfățișare, să arate dovezile și toate mijloacele de apărare de care urmează să se folosească.

În faza scrisă pregătitoare pîrlitul are și posibilitatea de a promova acțiune reconvențională, atunci cînd are pretenții în legătură cu cererea sau cu mijloacele de apărare ale reclamantului (art. 119 c. pr. civ.). În literatura de specialitate s-a considerat că acțiunea reconvențională poate fi promovată și în litigiile de muncă (I. R. Urs, Gh. Tișăeru, C. Jornescu, Raporturi de muncă, vol. III, editată de „Revista economică”, București, 1979, p. 255; C. Buga, Organele jurisdicționale din sistemul cooperăției agricole, Editura Ceres, București, 1981, p. 112). Problema admisibilității acțiunii reconvenționale în litigiile de muncă a fost ridicată și în practica judiciară. Plenul Tribunalului Suprem, prin decizia de îndrumare nr. 34/1963, a statuat în sensul admisibilității cererii reconvenționale și în litigiile de muncă, sub dubla condiție: ca o asemenea cerere să fie de competența comisiei de judecată și numai dacă pretențiile invocate pe acestea cale decurg din raportul juridic de muncă (Trib. Suprem, Plen. dec. de îndrumare nr. 34/1963, în C.D. pe anul 1963, p. 38). Decizia de îndrumare anterioară menționată a fost scoasă din uz ca urmare a modificărilor intervenite în legislația muncii.

Instanța supremă nu s-a referit însă la admisibilitatea cererii reconvenționale în cuprinsul deciziei de îndrumare nr. 34/1963, în sensul admisibilității cererii reconvenționale. Aceasta deoarece dispozițiile Codului de procedură civilă nu sînt incompatibile, sub acest aspect, cu prevederile cuprinse în Legea nr. 59/1968. Dealtfel, o condiție particulară a cererii reconvenționale constă în necesitatea unei legături a acestora cu actul de sesizare sau cu mijloacele de apărare ale reclamantului. Or, prin actul de sesizare se promovează în fața comisiei de judecată o pretenție ce decurge din raportul juridic de muncă dintre o persoană încadrată și unitate. Așadar, spre a fi admisibilă cererea reconvențională trebuie să aibă ca fundament însăși raportul juridic de muncă dintre părți. În consideraarea specificului raportului juridic de muncă este necesar să arătăm că acțiunea reconvențională are o sferă restrînsă de aplicare.

O primă observație ce se impune constă în faptul că acțiunea reconvențională poate fi promovată doar de către persoana fizică ce este parte în litigiul de muncă. Unitatea nu are posibilitatea de a-și valorifica pretențiile sale față de persoanele încadrate în muncă pe alte căi decît acelea prevăzute de Codul muncii. Ea are obligația de a recurge la procedura simplificată stabilită de lege în acest scop, respectiv la emiterea unei decizii de imputare împotriva persoanei în cauză. Așadar, acțiunea reconvențională poate fi promovată doar în acele situații în care o persoană fizică are legitimare procesuală pasivă într-un litigiul de muncă. Este îndeobște cunoscut că unitatea dobîndește poziție procesuală activă numai în mod excepțional. Este cazul acțiunii îndreptate împotriva moștenitorilor pentru acoperirea pagubelor cauzate de antecesorul lor. Într-o asemenea împrejurare moștenitorii au posibilitatea

de a formula pretenții pe calea acțiunii reconvenționale pentru plata unor drepturi bănești ce nu au fost plătite autorului acestora.

Cererea reconvențională se prezintă ca o veritabilă acțiune civilă (I. Stoenescu și S. Zilberstein, Drept procesual civil, Tratat, vol. I, București 1977, p. 462) cu particularitatea că ea este promovată într-un litigiul în curs de desfășurare. De aceea, cererea reconvențională trebuie să îndeplinească toate condițiile de formă și de fond ale unei acțiuni. Cererea reconvențională se depune odată cu întîmpinarea sau cel mai tîrziu la prima zi de înfățișare. Depunerea tardivă a acțiunii reconvenționale determină disjungerea acestora de cererea principală urmînd să fie soluționată separat.

dr. Ioan LEȘ

Contractul colectiv de muncă

1. **Incheiere.** Potrivit prevederilor art. 76 alin. 1 din Codul muncii, „între unitate, pe de o parte, și colectivul de oameni ai muncii, pe de altă parte, se încheie un contract colectiv de muncă, menit să contribuie la organizarea superioară a muncii, la întărirea disciplinei și mobilizarea tuturor eforturilor pentru îndeplinirea planului, la îmbunătățirea continuă a condițiilor de muncă și de viață din unitate. „Acest contract reprezintă deci o înțelegere între unitate și colectivul de muncă din cadrul acesteia în vederea realizării planului și îmbunătățirea continuă a condițiilor de muncă și de viață ale persoanelor ce alcătuiesc acest colectiv. Încheierea contractului de muncă este obligatorie. Potrivit art. 78 alin. 1 din cod, contractul colectiv de muncă se încheie anual“. Proiectul contractului colectiv de muncă se elaborează de compartimentele unității, se însușește de organul colectiv de conducere și — potrivit art. 77 alin. 2 din Codul muncii și art. 62 lit. c din L. nr. 5/1978 — se dezbate și se adoptă de adunarea generală a oamenilor muncii sau a reprezentanților oamenilor muncii. Deoarece una din părțile contractului este colectivul de muncă al unității, adunarea generală competentă să-l dezbate și să-l adopte este cea a oamenilor muncii din unitatea cu personalitate juridică (întreprindere și centrală sau alte unități cu statut de centrală). Potrivit art. 77 alin. 2 din Codul muncii și art. 62 lit. c din L. nr. 5/1978, contractul colectiv se semnează de către conducătorul întreprinderii — respectiv de către președintele biroului executiv al consiliului oamenilor muncii — din partea unității și de către președintele comitetului sindicatului din partea colectivului de oameni ai muncii.

2. **Conținut.** Contractul colectiv cuprinde două categorii de clauze: unele cu caracter economic — în art. 76 alin. 2 din Codul muncii — și altele cu caracter social — în art. 77 alin. 1 din cod. Potrivit art. 76 alin. 2 din cod „prin contractul colectiv se stabilesc măsurile pe care colectivele de oameni ai muncii și conducerea unității se angajează să le ia în scopul utilizării mai bune a capacității de producție, al creșterii productivității muncii, reducerii consumurilor specifice și a prețului de cost, precum și pentru obținerea de economii și beneficii peste nivelul planificat, îmbunătățirea calității produselor, creșterea eficienței economice“. Măsurile cu caracter social care sînt incluse drept clauze în contract se referă — potrivit art.

77 alin. 1 din cod „la retribuirea muncii și la formele de stimulare materială pentru economiile realizate în cursul anului, modul de utilizare a fondurilor ce rămân la dispoziția unității ca rezultat al depășirii sarcinilor de plan, pentru executarea unor investiții sociale: locuințe, vestiare, băi, creșe, cămine, dispensare, cantine-restaurant și altele similare; realizarea unor obiective de protecție a muncii, culturale și sportive“. Prin contract — în funcție de natura obiectului de activitate al unității și de specificul muncii — aceste prevederi legale trebuie să se concretizeze, în drepturi și obligații, fie pentru fiecare parte, fie pentru ambele părți.

3. **Efecte — răspunderi.** Potrivit art. 78 alin. 1 din cod, „prevederile din contractul colectiv de muncă se aplică tuturor persoanelor încadrate în muncă din unitate“. Această dispoziție cu caracter imperativ are două consecințe directe: în primul rând prevederile sale cu caracter normativ modifică automat (eo ipso) eventualele clauze contrarii din contractele individuale de muncă existente la data adoptării și semnării contractului colectiv de muncă; în al doilea rând, clauzele contractului colectiv se aplică și persoanelor care se încadrează ulterior în unitate. Răspunderea generată de neîndeplinirea clauzelor contractului colectiv este reglementată de prevederile art. 79 din cod. Potrivit textului citat, „neîndeplinirea obligațiilor asumate prin contractul colectiv constituie, pentru cel care se face vinovat de aceasta, indiferent de funcția sau postul în care au fost încadrați, o încălcare a sarcinilor de serviciu care atrage, după caz, răspunderea disciplinară, materială sau penală“.

Dr. C. JORNESCU

Răspunderea unității socialiste în solidar cu persoana încadrată în muncă

În cele ce urmează ne referim la personalul care se află în raporturi de muncă cu unitățile socialiste în baza unui contract de muncă indiferent de natura acestuia (pe durată determinată sau nedeterminată). De asemenea, astfel cum se poate deduce și din titlu, ne aflăm în domeniul răspunderii delictuale.

Temeiul acestei răspunderi se află în prevederile art. 998 Cod civil, potrivit cărora orice faptă a omului care cauzează altuia prejudicii, obligă pe acela din a cărui greșală s-a ocazionat al repara și ale art. 1000 alin. 3 din același cod în baza cărora comitenții sînt responsabili pentru prejudiciul cauzat de prepușii lor în funcțiile ce li s-au încredințat.

După cum este cunoscut, spre deosebire de răspunderea penală care este strict personală, în dreptul civil este cunoscută și reglementată și răspunderea pentru fapta altuia. Acest fapt dă posibilitatea ca în procesul penal să apară și o parte care răspunde numai din punct de vedere civil, și explică, în același timp, poziția și situația juridică a părții responsabilă civilmente. Într-adevăr, potrivit art. 24 cod procedură penală, persoana chemată în procesul penal să răspundă potrivit legii civile, se numește parte responsabilă civilmente. Este cazul răspunderii unităților socialiste pentru infracțiunile săvîrșite de

personalul propriu în timpul sau cu ocazia serviciului. Răspunderea unității este alăturată răspunderii inculpatului, determinînd răspunderea ei solidară (Trib. Supr. dec. pen. nr. 1343/1968). Răspunderea unității comitente este condiționată de culpa prepusului în săvîrșirea faptei cauzatoare de prejudicii. În consecință, victima trebuie să facă dovada acestei culpe, care dealtfel, stă și la baza acțiunii în regres a comitentului îndreptată împotriva prepusului său, autor al faptei.

Introducerea în proces a părții responsabile civilmente este un drept al părții civile, și nu al inculpatului (Trib. Supr. dec. pen. nr. 794/1974), în vederea diminuării sau înlăturării răspunderii sale civile. Astfel cum s-a arătat în mod unanim în literatura de specialitate, deși o asemenea dispoziție nu este prevăzută în cod, ea se impune pentru că orice altă interpretare vine în contradicție cu însăși esența existenței acestei instituții juridice.

În mod constant instanța noastră supremă a decis că în conformitate cu dispozițiile art. 1000 alin. 3 Cod civil, răspunderea unității comitente este, deopotrivă, angajată atît atunci cînd prepusul și-a desfășurat activitatea în limitele sarcinilor sale de serviciu, cît și atunci cînd el și-a depășit aceste sarcini, chiar fără aprobarea comitentului, care se află în culpă pentru insuficienta instruire și supraveghere a prepusului său (cităm numai dec. pen. nr. 201/1973 și nr. 2442/1972). Unitatea comitentă răspundînd în solidar cu prepusul său față de partea civilă, este firesc că aceasta din urmă să caute să dovedească prin toate mijloacele admise de lege culpa prepusului, autor al faptei cauzatoare de prejudicii.

În situația în care culpa nu aparține numai prepusului unei unități socialiste comitente și responsabilă civilmente, ci și propriului personal, prepus al părții prejudiciate (avînd calitatea de parte civilă), despăgubirile datorate de partea responsabilă civilmente se împart, în raport de gravitatea culpei persoanei încadrate (aflată în raporturi de muncă pe bază de contract) la partea civilă. Astfel cum a statuat Plenul Tribunalului Suprem prin decizia de îndrumare nr. 10 din 18 mai 1961 (C.D. pe anul 1961, p. 65—68), „atunci cînd la cauzarea prejudiciului a contribuit și personalul părții civile, răspunderea civilă a părții civilmente responsabilă nu poate fi angajată decît numai în raport cu fapta prepusului său, în această situație oferind principiul culpei comune“. În continuare Plenul instanței supreme arată: „decî în cazul prejudiciului unic suferit de partea civilă, la producerea căruia au concurat activități culpabile ale personalului mai multor unități, se pune problema de a se stabili limitele răspunderii făptuitorilor și a fiecărei unități socialiste, pentru repararea acestui prejudiciu“. În stabilirea gradului de vinovăție a fiecărei persoane încadrate în muncă, se va ține seama de probele dosarului. Așadar, cînd dauna unică a fost provocată atît de prepușii părții civilmente responsabile, cît și de prepușii părții civile, răspunderea acestora din urmă este angajată în limitele culpei prepusilor săi și decî obligația părții civilmente responsabilă trebuie redusă în mod corespunzător. Prepusii, ca autori direcți ai daunei, răspund însă în solidar pentru întregul prejudiciu (Trib. Suprem dec. pen. nr. 1232/1961 în C.D. 1961, p. 396).

J. COSTIN

Stabilirea și acordarea pensiei și indemnizațiilor în caz de boală

Este cunoscut faptul că potrivit art. 23(4) din Legea nr. 3/1977 persoanele care și-au pierdut jumătate din capacitatea de muncă și sînt încadrate în gradul III de invaliditate trebuie să lucreze 4 ore pe zi pentru a putea beneficia de pensie în condițiile legii, în vederea recuperării capacității lor de muncă.

Rezultă că pe timpul concediului fără plată sau a absențelor nemotivate acești pensionari nu au dreptul să primească pensie.

În perioada cît pensionarii respectivi sînt încadrați în muncă, potrivit art. 25(5) și 36(6) din Legea nr. 3/1977, au dreptul să primească la locul de muncă retribuiția pentru munca prestată corespunzătoare unei jumătăți de normă și pensia de asigurări sociale (fără pensia suplimentară) sau o parte din pensie, fără a putea depăși 80% pentru pensionarii încadrați în grup I de muncă, 75% pentru cei încadrați în grupa a II-a de muncă și 70% pentru cei încadrați în grupa a III-a de muncă din retribuiția avută la data stabilirii gradului de invaliditate, actualizată potrivit majorărilor pentru acea funcție.

Pensia sau cota parte din aceasta astfel stabilită nu este influențată de reducerea sau creșterea retribuiției efectiv primită pentru munca prestată (acord global, depășire de plan, spor pentru vechimea neîntreruptă în aceeași unitate etc.).

Pe timpul cît acești pensionari sînt încadrați în muncă nu beneficiază de pensie suplimentară.

Pentru o mai bună înțelegere dăm mai jos cîteva exemple:

I. O persoană, care înainte de pensionare avea o retribuiție tarifară de 1600 lei, se pensionează pentru invaliditate gr. III cu o pensie de 560 lei și este încadrată în muncă cu 4 ore pentru care primește o retribuiție de 800 lei.

Pe baza acestor elemente i se stabilește, potrivit art. 36(6) din Legea nr. 3/1977 o cotă parte din pensie de 320 lei, astfel:

— retribuiția tarifară actualizată a funcției avute la data pensionării pentru invaliditate este de $1600 \text{ lei} \times 70\% = 1120 \text{ lei}$.

— retribuiția tarifară pentru 4 ore = 800 lei

— cota parte din pensia de 560 lei = 320 lei

($1200 - 800 = 320 \text{ lei}$)

II. O altă persoană la data pensionării avea o retribuiție tarifară de 2300 lei și i se stabilește o pensie pentru invaliditate gr. III în cuantum de 680 lei și o retribuiție pentru 4 ore de 1250 lei.

Pe timpul cît lucrează va primi o pensie de 680 lei stabilită astfel:

— retribuiția tarifară actualizată a funcției avute potrivit majorărilor este de: $2800 \text{ lei} \times 70\% = 1960 \text{ lei}$.

— retribuiția tarifară pentru 4 ore = 1250 lei.

— pensia care i se cuvine pe timpul cît lucrează este de 680 lei (retribuiția pentru 4 ore plus pensia din decizie nu ajunge la nivelul procentului de 70% din retribuiția tarifară actualizată de 1960 lei).

În cazul cînd retribuiția pentru jumătate de normă împreună cu pensia din decizie (pensia de asigurări sociale fără pensia suplimentară) nu ajung al nivelul a 70% din retribuiția tarifară actualizată a funcției avute la data pensionării, diferența nu se completează din contribuția de asigurări sociale.

Dacă pensionarul de invaliditate gr. III încadrat cu contract de muncă (indiferent din ce sector primește pensia) intră în incapacitate temporară de muncă din cauză de boală sau accident, potrivit art. 4 din Hot. 880/1965, modificată prin H.C.M. 1356/1968 și Codul muncii, beneficiază de indemnizație din fondul asigurărilor sociale ca și ceilalți lucrători ai unității unde lucrează. Cuantumul indemnizației se stabilește în condițiile art. 21 din Hot. 880/1965 pe baza sumei rezultate din însumarea retribuiției tarifare de încadrare, a pensiei sau a cotei părți din aceasta, pe care o primește pe timpul cît lucrează, a sporului de vechime neîntreruptă în aceeași unitate, precum și a altor sume (dacă are dreptul la spor și la alte sume) care potrivit legii fac parte din retribuiție.

Menționăm că potrivit art. 196 din Legea nr. 57/1974 sporul pentru vechimea neîntreruptă în aceeași unitate se adaugă numai în caz de boală, accident, sarcină și leuzie.

Potrivit art. 26 din Hot. 880/1965 modificat prin Legea nr. 1/1970 și Codul muncii, la stabilirea vechimii neîntrerupte în muncă a pensionarilor de invaliditate reîncadrați în muncă sau menținuți în muncă se ia în considerare și timpul lucrat înainte pensionării. Perioada în care au primit numai pensie de invaliditate și nu au prestat muncă nu se include în calcul.

În același fel se stabilește vechimea neîntreruptă în muncă și pentru persoanele care au fost depensionate dacă s-au încadrat în muncă în termen de 90 de zile de la data încetării calității de pensionar de invaliditate.

De exemplu, un pensionar a fost încadrat în gr. II de invaliditate 4 ani și înainte de pensionare avea o vechime neîntreruptă în muncă de 7 ani. Fiind recuperată parțial forța de muncă, a fost trecut în gr. III de invaliditate și s-a încadrat în muncă cu jumătate de normă în termen de 90 de zile. După un an, 2 luni și 10 zile se îmbolnăvește și în luna sept. 1981 intră în concediu medical, stabilindu-i-se o vechime neîntreruptă în muncă de 8 ani, 2 luni și 10 zile.

Pe baza certificatului de concediu medical aprobat de conducătorul unității și a elementelor următoare:

— vechimea neîntreruptă în muncă = 8 ani, 2 luni, 10 zile

— procentul din retribuiție este de 85% (art. 5 din Hot. nr. 880/1965)

— retribuiția tarifară pentru 4 ore plus pensia de invaliditate gr. III = 1930 lei ($1250 + 680$) — (nu beneficiază de spor de vechime neîntreruptă în aceeași unitate, întrucît presupunem că în luna respectivă a avut o absență nemotivată, și nici de alte sume care fac parte din retribuiție), pensionarul din exemplul de mai sus va primi o indemnizație din fondul asigurărilor sociale de stat calculată potrivit Hot. 880/1965 astfel:

— $1930 \text{ lei} : 25,5 \text{ zile} = 75,68 \text{ lei}$ (retribuiția medie pe zi).

— 75,68 lei × 85% . . . = 64,32 lei (indemniz. medie pe zi).

— 64,32 lei × 26 zile lucrătoare = 1672 lei (indemnizația pentru boală).

Considerăm că este un caz de urgență medico-chirurgicală și potrivit art. 6 din Hot. 880/1965 nu se face reducerea cuantumului indemnizației cu 50% pe primele 3 zile calendaristice.

În acest caz pensionarul fiind în concediu medical luna întregă nu mai primește pensie deoarece aceasta a intrat în calculul concediului medical.

În situația când în aceeași lună pensionarul a fost în concediu medical 10 zile (1—10.IX), din care una este duminică, 16 zile a lucrat și o zi a lipsit nemotivat, calculul indemnizației se face astfel:

— 1.930 lei: 25,5 zile . . . . . = 75,68 lei
 — 75,68 lei × 85% . . . . . = 64,32 lei
 — 64,32 lei:2 = 32,16 lei × 3 zile . . . . . = 96,58 lei
 — 64,32 lei × 6 zile . . . . . = 385,92 lei
 — 96,48 lei + 385,92 lei . . . . . = 482 lei
 (cuantumul indemnizației pentru boală).

În afara indemnizației pentru boală pensionarul mai primește retribuția pentru zilele lucrate și pensia corespunzătoare acestor zile. Pentru ziua când a lipsit nemotivat nu are dreptul la pensie.

O altă situație neclarificată la multe unități este aceea cu privire la calculul și reținerea contribuției de 2% pentru pensia suplimentară de la pensionarii de invaliditate gr. III.

Potrivit art. 64 din Legea nr. 3/1977, persoanele încadrate cu contract de muncă (inclusiv pensionarii), pe baza principiului mutualității între asigurați, aceștia contribuie cu 2% sau, care doresc, cu 4% din retribuția tarifară lunară, indiferent că cel în cauză se află în concediu medical sau de odihnă. Această contribuție se calculează și la retribuțiile majorate cu până la 25% acordate potrivit Legii nr. 57/1974, la sporurile și indemnizațiile care potrivit legii fac parte din retribuție, sume care se au în vedere și la stabilirea pensiei suplimentare.

Pentru pensionarii de invaliditate gr. III contribuția pentru pensia suplimentară se calculează la retribuția tarifară lunară pentru 4 ore și nu la cea pentru normă întregă, așa cum s-a înțeles în multe unități.

M. DUMA

Dreptul la pensia suplimentară de urmaș

Pensia suplimentară se cuvine, potrivit Legii nr. 3/1977, nu numai persoanelor care au contribuit în timpul activității retribuite la constituirea fondului destinat acestui fond, ci și urmașilor acestor persoane. (art. 68 din legea sus citată).

La acordarea acestui drept au fost unele Comisii de pensii care au condiționat recunoașterea lui de cerința ca urmașul să fie, în același timp, beneficiarul pensiei de urmaș de asigurări sociale.

Recent Comisia centrală de pensii a stabilit că urmașul are drept la pensia suplimentară, în cota parte corespunzătoare, și în cazul când n-a renunțat la dreptul la pensia ce i se cuvine pentru munca depusă, respectiv atunci când n-a optat pentru pensia de urmaș de asigurări sociale.

Această soluție are în vedere faptul că dreptul la pensia suplimentară este un drept distinct de dreptul la pensia de asigurări sociale, pensia suplimentară se bazează exclusiv pe contribuția personalului muncitor, având ca temelie principiul mutualității între persoanele încadrate (art. 64 din Legea nr. 3/1977). Mai mult, pentru a învedera că, în esență, fondul de plată a pensiei suplimentare aparține exclusiv personalului muncitor, legea prevede că pentru sumele strânse se plătește o dobândă de 3% anual.

Trebuie observat că Legea nr. 3/1977 nu cuprinde nici o restrângere a dreptului urmașilor la cota parte din pensia suplimentară, o condiționare a acordării acestui drept de cel al calității de pensionar urmaș al titularului pensiei suplimentare. Este evident că, acolo unde legea nu dispune, nu este posibil ca un organ administrativ — pe cale de interpretare — să adauge la lege.

În consecință, așa cum s-a stabilit și de Comisia centrală de pensii, urmașul titularului pensiei suplimentare este îndreptățit la cota pensie corespunzătoare, fără să se ceară opțiunea acestuia în favoarea pensiei de asigurări sociale pentru limită de vîrstă și munca depusă sau pentru pierderea capacității de muncă.

S. IOAN

comerț exterior

Lipsuri cantitative la produsele importate

Dispozițiile Legii finanțelor privind dreptul unității beneficiare de a refuza plata prețului produselor neprimite au fost aplicate de practica arbitrală în corelare și cu alte prevederi legale incidente în raportul complex furnizor — cărăuș — beneficiar. S-a stabilit, de pildă, că în cazul lipsurilor cantitative parțiale, imputabile exclusiv cărăușului, unitatea beneficiară are obligația să achite prețul fără întârziere, avînd posibilitatea de a se îndrepta contra cărăușului, vinovat de producerea lipsurilor.

Soluții similare se impun, după părerea noastră, și în privința produselor aprovizionate din import al căror regim juridic prezintă unele trăsături specifice legate de calitatea de comisionar a întreprinderilor de comerț exterior importatoare și de relația indirectă pe care o are beneficiarul importului cu furnizorul străin prin intermediul contractului economic de comerț exterior pe bază de comision.

Întreprinderea de comerț exterior importatoare, neavînd calitatea de unitate furnizoare, nu poate fi ținută, de regulă, să răspundă cu valoarea lipsurilor cantitative constatate la primirea produselor din import. Întreprinderea menționată are a răspunde numai în legătură cu neîndeplinirea obligațiilor care îi revin în calitate de unitate comisionară. Or, întreprinderea de comerț exterior nu poate avea un rol efectiv în producerea lipsurilor cantitative. Nu este vorba, desigur, de situația în care această întreprindere, în mod eronat, facturează beneficiarului de import o cantitate de produse mai mare decît cea facturată și expediată de furnizorul străin. Ca atare, atîta timp cît nu se poate reține în sarcina întreprinderii de comerț exterior comisionară o faptă culpabilă avînd ca rezultat producerea lipsurilor cantitative, lipsește temeiul care să justifice refuzul unității beneficiare comitente de a achita valoarea aferentă lipsurilor cantitative constatate.

O altă situație în care refuzul de plată este nejustificat o constituie lipsa unui act de constatare opozabil furnizorului străin. Sînt relativ frecvente cazurile în care unitățile beneficiare, deși le cunosc, nu satisfac exigențele contractului extern privind condițiile de formă și de fond ale constatării lipsurilor cantitative. În astfel de situații, neexistînd temei pentru rezolvarea favorabilă a reclamațiilor la extern, nu se justifică refuzul de plată față de întreprinderea de comerț exterior comisionară, aceasta neputînd fi obligată să suporte consecințele patrimoniale ale neîncheierii actului de constatare în condiții de opozabilitate față de furnizorul străin.

Deseori lipsurile cantitative constatate la produsele importate se produc în timpul transportului, datorită unor cauze pentru care răspunderea revine în mod evident cărăușului. Pentru rațiuni lesne de înțeles, unitatea beneficiară a importului nu este îndreptățită să practice, pentru lipșuri survenite în astfel de condiții, refuzul de plată față de întreprinderea de comerț exterior comisionară. Problema răspunderii acestei întreprinderi se poate pune totuși într-o situație particulară. Ne referim la cazul în care nu beneficiarului de import, ci întreprinderii de comerț exterior comisionare îi revine calitatea de parte în contractul de transport. În această ipoteză, numai întreprinderea de comerț exterior comisionară poate obține angajarea răspunderii cărăușului, motiv pentru care este răspunzătoare față de beneficiarul de import pentru valorificarea drepturilor contra cărăușului și în legătură cu transmiterea sumelor obținute de la acesta cu titlu de despăgubiri.

De asemenea, întreprinderea de comerț exterior comisionară răspunde cu valoarea lipsurilor cantitative constatate în condiții de opozabilitate atunci cînd nu-și îndeplinește în mod corespunzător obligațiile care îi revin în legătură cu transmiterea reclamațiilor cantitative la extern și susținerea acestora.

Neîndeplinirea culpabilă a obligațiilor menționate, atrage răspunderea întreprinderii de comerț exterior pentru paguba produsă, angajarea răspunderii avînd un vădit caracter educativ și sancționator în vederea determinării unui comportament corespunzător în viitor.

I. ICZKOVITS

Precizări privind confirmarea forței majore

Literatura de specialitate și practica arbitrală consideră în mod unitar că reglementarea analizării și confirmării forței majore pentru unele produse de către Comitetul de Stat al Planificării și Ministerul Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodăririi Fondurilor Fixe nu a afectat competența organelor arbitrale de a rezolva litigiile patrimoniale dintre unitățile socialiste în conformitate cu dispozițiile art. 48 din Legea nr. 71/1969, astfel cum a fost modificată și completată prin Legea nr. 3/1979.

Ca atare, confirmările de forță majoră emise cu privire la produsele prevăzute de art. 46 alin. 2 din legea menționată constituie acte administrative care nu pun capăt — ipso facto — în toate cazurile, litigiului determinat de neexecutarea întocmai a obligațiilor asumate prin contractele de furnizare.

În prezența unei atari confirmări, părțile pot ajunge la înțelegere, înainte sau în cursul litigiului arbitral, dar la acest rezultat nu se ajunge în toate cazurile datorită aspectelor multiple pe care le implică neîndeplinirea obligațiilor contractuale.

În această privință situațiile diferă, în primul rînd, în funcție de elementele pe care le cuprinde confirmarea. Dacă se confirmă doar faptul că împrejurarea invocată întrunește elementele forței majore, fără să se precizeze efectele concrete pe care le-a produs asupra posibilităților furnizorului de a-și îndeplini obligațiile de livrare, revine organului arbitral sarcina de a stabili aceste efecte și consecințele pe care le produce asupra răspunderii patrimoniale.

Chiar și în cazul în care C.S.P. sau M.A.C.F. precizează cantitatea de produse ce nu s-a putut realiza datorită forței majore, în ipoteza în care furnizorul are obligații de livrare, cu privire la acel produs, față de mai mulți beneficiari, revine organului arbitral competența de a stabili incidența forței majore în raport cu toate obligațiile de livrare pe care le-a avut furnizorul față de beneficiarii săi. Aceasta — deoarece nu este admisibil ca efectele forței majore să fie localizate în raport cu unul sau numai unul dintre beneficiarii produsului respectiv în loc să se facă o repartizare, în principiu, proporțională a acestor efecte față de toți beneficiarii și în funcție de cantitatea de produse care revenea, potrivit contractului, fiecăruia dintre ei.

Uneori însă confirmarea face referire numai la împrejurarea invocată de furnizor, fără să nominalizeze contractul sau contractele de livrare a căror executare a fost afectată.

Considerăm că, în astfel de situații, confirmarea dată nu este suficientă pentru rezolvarea litigiului, organul arbitral fiind îndatorat să administreze probe din care să rezulte, în concret, incidența împrejurării confirmate asupra posibilităților de executare ale furnizorului. Numai în

acest fel se poate stabili, în concret, efectul pe care forța majoră l-a avut asupra posibilităților furnizorului de a-și îndeplini obligațiile de livrare pentru a se trage, apoi, concluzii corespunzătoare în privința răspunderii ce i se poate stabili pentru nerespectarea contractului.

Apărarea furnizorului privind efectele forței majore se conjugă, deseori, cu alte apărări, vizând valabilitatea totală sau parțială a contractului sau culpa beneficiarului în neîndeplinirea obligațiilor care i-au revenit. Or, asemenea împrejurări trebuie să fie cercetate de către organele arbitrale, ele neformind obiectul analizei care se face de C.S.P. și M.A.C.F., conform art. 46 alin. 2 din Legea nr. 71/1969.

În ceea ce privește data până la care trebuie sesizate organele menționate în vederea analizării și confirmării forței majore, legea nu stabilește nici un termen. Într-adevăr, termenele prevăzute de art. 46 alin. 1 din legea menționată se referă la obligația de a comunica părții contractante ivirea forței majore și de a-i transmite actele doveditoare. Evident, textul nu se poate interpreta în sensul că printre actele doveditoare trebuie să figureze și confirmarea dată de C.S.P. și M.A.C.F., obținerea acestei confirmări în 15 zile de la livrarea forței majore nefiind posibilă.

Această imposibilitate este determinată și de faptul că, potrivit metodologiei stabilite, unitățile furnizoare nu au posibilitatea de a se adresa direct C.S.P. sau M.A.C.F. în vederea analizării și confirmării forței majore. Ele trebuie să sesizeze în acest scop organul tutelar central care, după ce analizează și consideră întemeiată cererea o transmite, după caz, C.S.P. sau M.A.C.F.

Considerăm, totuși, că unitățile furnizoare trebuie să facă demersuri operative pentru declanșarea procedurii de analizare și confirmare a forței majore, dat fiind că beneficiarii sînt determinați de termenul de prescripție special de 6 luni (art. 4 lit. b din Decretul nr. 167/1958) să introducă acțiunile pentru penalități într-un interval relativ scurt de la scadența obligației de livrare neexecutate.

Problema amînării soluționării litigiilor pe motivul ne-rezolvării cererii de confirmare a forței majore se poate pune cu temel numai în condițiile în care organul tutelar al furnizorului, însușindu-și cererea formulată de acesta, a sesizat C.S.P. sau M.A.C.F. în condițiile art. 46 alin. 2 din Legea nr. 71/1969. Ca atare, se impune ca furnizorii să depună copia sesizării făcute de către organele lor tutelare la unul dintre organele amintite.

I. ICZKOVITS

Conducere

Casierie — casieri

a) **Casierie.** Înființarea și funcționarea casierilor este reglementată prin Regulamentul operațiilor de casă, aprobat prin D. nr. 209/1976. Potrivit acestui act normativ, art. 1, în întreprinderile care au un volum mare de operații de încasări și plăți, în funcție de specificul și complexitatea activității, se pot organiza mai multe casieri, ghîșee

sau puncte de încasări și plăți, a căror activități este coordonată de un casier central.

În continuare, art. 6 din același act normativ prevede că „casieria trebuie să funcționeze într-un spațiu adecvat, în condițiile unei depline securități. În acest scop, conducătorii unităților socialiste sînt obligați să ia măsuri pentru a asigura casieriei cu mijloace tehnice de pază și de alarmă, în funcție de importanța valorilor păstrate, și să asigure condițiile de păstrare a numerarului în cadrul unităților și de transport la și de la bănci sau celelalte instituții de credit, conform dispozițiilor legale. În cazul în care este necesară, transmiterea sumelor în altă localitate pentru plăți se va face prin cele mai apropiate unități bancare, de credit sau poștale. De asemenea, potrivit art. 7, „conducătorii unităților socialiste stabilesc programul de funcționare a casierilor, ținînd seama atît de orele la care subunitățile trebuie să depună sau să ridice numerarul, cît și de orele fixate pentru efectuarea vîrsămintelor sau ridicarea numerarului de la bănci sau celelalte instituții de credit. Programul de funcționare a casierilor organizațiilor comerciale sau ale altor unități trebuie să asigure primirea în aceeași zi a sumelor încasate de la toate subunitățile sau magazinele din localitate. Pentru unitățile cu program prelungit sau cu volum redus de încasări, termenele de depunere a încasărilor se aprobă de bănci. La propunerea conducerii acestor unități“. Art. 8 din Regulament stabilește ca „numerarul și alte valori, precum și documentele de casă ale unităților socialiste, se păstrează în tezaure, case de fier sau dulapuri metalice, care se încuie ori de cîte ori casierul părăsește încăperea, iar la sfîrșitul zilei de lucru se încuie și se sigilează“.

b) **Casier.** Noțiunea de casier este dată de art. 2 din Regulament, care prevede că operațiunile de încasări și plăți în numerar se efectuează de casieri, funcție ce poate fi îndeplinită — atunci cînd statul de funcții nu prevede un astfel de post — și de către o altă persoană. De asemenea, potrivit Regulamentului, art. 2, alin. 2, „denumirea de casier se referă și la persoana împuternicită să efectueze operații de încasări și plăți în numerar“. O asemenea împuternicire poate fi dată oricărei persoane încadrată în întreprindere care îndeplinește condițiile prevăzute de Legea nr. 22/1969 de a fi gestionar. Așa cum am mai arătat, Regulamentul prevede, la art. 3, că persoanele care îndeplinesc funcția de casieri „sînt gestionari de mijloace bănești și alte valori, potrivit legii“. În lumina prevederilor din Regulamentul citat, arătăm că între casier și împuternicit există unele asemănări, dar și esențiale deosebiri, astfel: atît casierii, cît și împuterniciții efectuează primiri, plăți și manipulează în anumite cazuri acte de valori; pe cîtă vreme împuterniciții îndeplinesc aceste funcții în mod accidental și subsidiar (secundar) față de o funcție principală permanentă (economist, merceolog, secretar etc.), casierii au funcția principală și permanentă de a efectua primiri și plăți, de a păstra și de a ține evidența valorilor încredințate. Este casier persoana cu funcție gestionară numită prin decizie, care are ca atribuții

principale și permanente efectuarea de încasări și plăți, în conformitate cu dispozițiile legale, primirea, păstrarea și eliberarea de valori (timbrelor ș.a.) ținerea evidenței numerarului și a valorilor, având obligația de a da socoteala de exactitatea lor gestionară, sub sancțiunea răspunderii disciplinare contravenționale sau penale, după caz, precum și materiale.

Încasări de numerar

Cu privire la încasări și plăți prin casieria proprie principiul dominant este stabilit prin Regulamentul aprobat prin D. 209/1976, art. 9, potrivit căruia „unitățile socialiste sînt obligate să depună sumele încasate în numerar la bănci sau la celelalte instituții de credit la care au deschise conturile și să ridice de al acestea numeralul necesar pentru efectuarea plăților în condițiile prezentului regulament și cu respectarea celorlalte norme legale privind încasările și plățile în numerar”. Același Regulament, la art. 12, prevede că „încasările în numerar ale unităților socialiste, altele decît ridicările de numerar de la bănci sau de la celelalte instituții de credit, se fac pe bază de

chitanță sau de alte documente cu funcție similară aprobate de organele competente.

Ridicarea sumelor în numerar de la bănci sau de la celelalte instituții de credit se face pe bază de cecuri de numerar emise de compartimentul financiar-contabil. Art. 14 stabilește că „încasările în numerar de la persoane fizice sau juridice, reprezentînd contravaloarea produselor livrate, a serviciilor prestate, a lucrărilor executate și a altor drepturi ale unității socialiste, se efectuează pe baza documentelor de încasare vizate pentru controlul financiar preventiv, cu excepția unor încasări de la populație, pentru care ministerele și celelalte organe centrale au stabilit, potrivit legii, ca acestea să fie supuse controlului ulterior. În continuare, art. 15 prevede că modul de organizare a încasărilor în numerar de către unitățile comerciale, de transport, de prestări de servicii, de gospodărie comunală și de spectacole, se stabilește — pentru mărfurile vîndute și serviciile prestate populației — de ministere, celelalte organe centrale sau de comitete executive ale consiliilor populare județene sau al municipiului București, după caz.

AI. D.

Întrebări și răspunsuri

● **V. IOANA, Băilești** — În cazul în care persoana la care vă referiți a deținut, înainte de transferare, funcția de șef birou O.P.M., vechimea în gradatie se calculează de la data cînd, la unitatea de unde s-a transferat a beneficiat de gradatia I. În ipoteza în care a fost promovat în funcție, beneficiînd de prevederile art. 33 din Legea nr. 57/1974 (o creștere de 5% a retribuției tarifare avute), vechimea în gradatie se socotește de la data transferării. Funcția de revizor tehnic nu este echivalentă cu aceea de tehnician, avînd alte condiții de vechime în specialitate cerute pentru ocuparea postului și o retribuție mai mare. La trecerea în funcția de tehnician a conducătorului auto la care vă referiți acesta urmează să fie retribuit la nivelul de bază care-i asigură creșterea retribuției prevăzute de art. 33 din Legea nr. 57/1974.

● **PUIU ADRIAN, Cîmpulung Moldovenesc** — Soția încadrată cu contract de muncă pe perioadă determinată are dreptul la alocația de stat pentru copii din luna următoare cererii, dacă soțul a pierdut calitatea

de persoană încadrată în muncă ca urmare a săvîrșirii unei infracțiuni. În exemplul dv., în lunile aprilie și mai nu se plătește alocație. Personalul încadrat cu contract de muncă pe perioadă determinată nu are drept la alocația de stat pentru copii (art. 5 din Decretul nr. 246/1977).

● **DOREL IONESCU, Cluj-Napoca** — Potrivit prevederilor anexei 10 la Decretul nr. 100/1979, în ipoteza în care conducătorul auto nu realizează în curs de trei luni orele prevăzute a se lucra peste programul normal de lucru, atunci este necesară reexaminarea de către Consiliul oamenilor muncii a prevederii respective (Decretul nr. 453/1979 anexa referitoare la retribuția tarifară majorată). În examenul dat de dv. conducătorul auto căruia i s-a prevăzut prestarea a 50 de ore peste program și care nu realizează decît 42 ore, are dreptul la retribuția tarifară majorată cu 25%. Dacă trei luni consecutiv nu realizează numărul orelor prevăzute se reexaminează și se stabilește — eventual — alt număr de ore. Avînd retribuția tarifară majorată cu 25%, contribuția de 20% pentru pensia su-

plimentară se reține ținîndu-se seamă și de această retribuție, la fel contribuția plătită de către personalul în vîrstă de peste 25 ani, care nu are copii.

● **D. VLĂDULESCU, Galați** — Indemnizația pentru concediul de odihnă se calculează separat pentru zilele de concediu care corespund lunilor cînd personalul a lucrat ca perioadă cu săptămîna neredusă (48 ore) și separat pentru zilele corespunzătoare perioadei lucrate în regim de lucru cu săptămîna redusă (46 ore săptămînal). În situațiile prevăzute de art. 17 (3) din Legea 26/1967 se procedează, potrivit legii, la excluderea lor din calcul, și ca eventuale sume primite și ca timp.

● **PUIU CONSTANTIN, București** — Personalul care a absolvit cu diplomă învățămîntul superior la cursurile serale sau fără frecvență beneficiază de prevederile art. 35 lit. b din Legea nr. 57/1974 și nu de cele ale art. 35 lit. c. În această situație nu se pune cerința unei vechimi minime de patru ani.

● **CONSTANTIN DAVID, Piatra Neamț** — În cazul animalelor de muncă, valoarea reziduală este în general foarte apropiată de valoarea de inventar a acestora. Din această

cauză, în perioada următoare, în cadrul acțiunii de îmbunătățire a Legii nr. 62/1968, privind amortizarea fondurilor fixe, se va reglementa și problema clasificării și scoaterii din evidență a animalelor de muncă.

● **D. VLĂDULESCU, Galați** — Coloanele 1—2 din formularul 2 „V și C”, partea de cheltuieli a activității bugetare, potrivit normelor metodologice cu privire la întocmirea și centralizarea dărilor de seamă contabile ale instituțiilor de stat elaborate de Ministerul Finanțelor în anul 1980, se completează astfel: în col. 1 „credite anuale” se înscriu pe subdiviziunile clasificăției bugetare creditele anuale pe baza datelor din bugetul aprobat (cu modificările efectuate pînă la finele perioadei de raportare); în col. 2 „credite trimestriale cumulate” se înscriu creditele trimestriale care se extrag din contabilitatea analitică (fișele pentru operațiuni bugetare); înregistrarea creditelor trimestriale în aceste fișe este justificată de necesitatea de analiză a execuției bugetare comparativ cu plățile de casă și cheltuielile efective. Față de cele de mai sus, se consideră că nu este necesară înregistrarea în contabilitate și înscrierea în fișele pentru operațiuni bugetare a creditelor anuale pentru întocmirea dărilor de seamă, datele respective putînd fi obținute așa cum s-a menționat mai sus. (Din răspunsul primit de la Direcția normării, metodologiei și îndrumării contabile din Ministerul Finanțelor).

● **ION DUGĂEȘESCU, Craiova** — Prin ordinul M.I.C.M. nr. 39/1981 nu s-a introdus nici o noțiune nouă. Planul producției fizice total valoric în funcție de care se acordă retribuția nu este altceva decît producția industrială în unități fizice, așa cum se dă prin fila de plan. Planul total valoric al producției fizice reprezintă valoarea unităților fizice în prețuri de plan. Între producția fizică total valoric și producția marfă a unei unități pot exista deosebiri, datorită faptului că în producția industrială fizică se include și circulația internă, de exemplu piesele turnate din fontă sau oțel pentru consumul intern, piesele forjate pentru consumul intern etc. Compensarea nerealizărilor de la unele sortimente cu valoarea de-

pășirii obținute la alte sortimente la planul de producție fizică, care se acordă în conformitate cu prevederile pct. 2 din anexa 7 la Decretul nr. 100/1979, se poate acorda numai în condițiile în care unitatea a realizat planul de producție fizică total valoric. (Din răspunsul Direcției de organizare, control, personal învățămînt, retribuire din Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini).

● **LUCREȚIA MĂLUȚĂ, Cimpulung** — Prin Legea nr. 2/1981, cu privire la dezvoltarea industriei mici s-a prevăzut că autorizația de exercitare a meseriei pentru meșteșugarii cu ateliere proprii care desfășoară activitatea în condițiile Legii nr. 13/1968, privind exercitarea meseriilor de către meșteșugarii cu ateliere proprii, se poate elibera și unor persoane care au împlinit vîrsta la care unitățile pot cere, potrivit legii, pensionarea. În acest caz pensionarii respectivi au dreptul să cumuleze pensia integrală cu veniturile obținute din

munca depusă. Prin similitudine cu situația pensionarilor încadrați în condițiile Legii nr. 2/1981, în unitățile de industrie mică, pentru care acestea sînt obligate să plătească contribuții la asigurările sociale, iar pensionarii sînt obligați să contribuie personal la fondul pentru pensia suplimentară, tot astfel, pensionarii care exercită meseria pe cont propriu în condițiile Legii nr. 13/1968, cumu-lînd pensia cu veniturile realizate din exercitarea meseriei, sînt obligați să cotizeze la asigurările sociale din cooperația meșteșugărească, astfel cum prevede art. 8 din Legea nr. 13/1968, plătînd o cotizație lunară calculată la venitul profesional anual impozabil. Această similitudine de situații rezultă și din faptul că contribuția de asigurări sociale pe care o plătesc unitățile pentru pensionarii încadrați în muncă se regăsește în costul produselor sau în tarifele serviciilor prestate care sînt aceleași și pentru meșteșugarii cu ateliere proprii.

CITITORI!

Decupînd și expediînd formularul de mai jos vă asigurați primirea în anul 1982 a „Revistei economice”, a suplimentului ei săptămînal, precum și a lucrării „Legislația întreprinderii de la A la Z”.

(adresa completă a abonatului)

Către

„REVISTA ECONOMICĂ” :

BUCUREȘTI, Bd. Magheru, 30, cod. 70 159

Prin mandatul poștal din ziua . . . . . v-am expediat suma de 300 lei, în contul ISIAP (Întreprinderea de stat pentru imprimare și administrarea publicațiilor, Piața Scintei, 1) nr. 64 51 502 28 BNRSR., Filiala Sector 1, București, reprezentînd contravaloarea unui abonament la revistă și supliment, precum și la un exemplar din lucrarea „Legislația întreprinderii de la A la Z”.¹

(semnătura abonatului)

¹ Pe dispoziția de plată și pe mandatul poștal scrieți în mod vizibil mențiunea „Abonamente la Revista economică”.

● **ȘTEFAN NAGY, Oradea** — Potrivit organizării actuale, următoarele întreprinderi dețin parc auto destinat traficului internațional de mărfuri: I.T.I.A. (din subordinea M.A.I.A. cu autobuze la București, Oradea și Craiova), I.T.A. (din subordinea M.T.Tc. — C.T.A., cu unități în București, Cluj-Napoca, Bacău, Brașov, Reșița) și I.T.B.N. În funcție de o serie de elemente — printre care enumerăm și natura mărfurilor de transportat (perisabile, generale, confecții pe umerase etc.), cantitatea, greutatea și cubajul acestora, tipul autovehiculelor din dotare și locul de încărcare, întreprinderile de comerț exterior exportatoare solicită în scris cărașurilor menționați, înainte de executarea transportului, capacitatea auto necesară în condițiile revenirii unui cost al transportului cât mai scăzut pe tona de marfă exportată. Uzual, întreprinderea de comerț exterior exportatoare transmite direct cărașului din localitatea cea mai apropiată, față de locul de încărcare, o comandă de transport însoțită de un exemplar al poziției de transport și vămuire aferentă exportului. În comandă se menționează de regulă denumirea, cantitatea, greutatea, cubajul și valoarea mărfii, locul de încărcare și locul de descărcare în strălănătate, precum și acceptarea la plată a taxelor de transport pentru export comandat prevăzut în Decretul nr. 39/1980 pentru parcursul intern (de la locul de încărcare la frontiera română) și în H.C.M. nr. 1760/1974 (modificat prin Ordinul M.T.Tc. nr. 1221/1980) pentru parcursul extern. În vederea asigurării folosirii autovehiculelor în condiții de eficiență sporită, respectiv cu consumuri reduse de combustibili și lubrifianți, la întreaga capacitate și numai în scopul pentru care acestea sînt construite și destinate, precum și pentru întărirea disciplinei în acest sector de activitate, unitățile deținătoare de parc auto și unitățile expeditoare sînt obligate, conform Decretului nr. 468/1977 (cu privire la organizarea și efectuarea transporturilor cu autovehicule) să asigure circulația autovehiculelor încărcate la capacitatea nominală sau volumetrică. Pentru evitarea parcursurilor în stare goală, a fost înființată, în baza Decretului nr. 468/1977, în subordinea M.T.Tc., o rețea

de agenții de colectare și expediere a mărfurilor (A.C.E.M.) în orașele reședință de județ și în municipiul București, precum și în alte localități din țară. A.C.E.M. trebuie să asigure folosirea rațională a capacităților de transport în traficul dintre localități, prin încărcarea autovehiculelor cu mărfuri aflate în magazinele proprii ori în depozitele unităților expeditoare din zonă sau prin redirișări, în funcție de situațiile stabilite prin sistemul dispecer central sau local. Aceste dispoziții sînt valabile și pentru autovehiculele din parc pentru trafic internațional care aparțin I.T.I.A., I.T.A., și I.T.B.N. Avînd în vedere prevederile legale menționate, întreprinderile și unitățile deținătoare de parc auto în traficul internațional de mărfuri, nu pot efectua dislocări ale autovehiculelor în stare goală între localitatea de reședință și locul de încărcare, decît pe baza aprobării excepționale a A.C.E.M. sau a organelor în drept, chiar dacă exportatorul sau expeditorul se obligă anticipat să suporte taxele de dislocare conform tarifului prevăzut în Decretul nr. 392/1980.

● **TRAIAN ISPRAVNIC, Deva** — Perioada cît ați fost membru al Colegiului de avocați intrerupe vechimea în muncă, astfel că la reincastrare trebuia să fiți retribuit la nive-

lul de bază al funcției ocupate. În consecință, nu se pune problema majorării cu două clase a retribuției dv.

● **GHEORGHE TROFIN, Pașcani** — Din scrisoarea dv. rezultă că ați ocupat funcția de contabil șef numai doi ani și 11 luni, mai puțin decît prevede anexa 6 la Decretul nr. 100/1979. În această situație, la trecerea în altă funcție (inferioară) se ia în considerare retribuția tarifară avută la funcția anterioară promovării. În cadrul dv. corespunde reglementării sus menționate care nu cuprinde excepții de la aplicarea ei, în raport de cauzele care au determinat revocarea la funcția anterioară.

● **ERNŐ BIRO, Miercurea Ciuc** — Pentru ca operatorul la mașini și echipamente de calcul să poată fi promovat ca operator principal, trebuie să albă o vechime minimă în specialitate de 5 ani. Nu există nici o restricție la promovarea în funcție a personalului care a beneficiat în cursul anului de trecere la o gradăție superioară. Trecerea în altă funcție (superioară sau inferioară, după caz) n-are nici o legătură cu data acordării gradăției în cadrul aceleiași funcții.

INTREPRINDEREA DE MATERIALE DE CONSTRUCȚII

Com. Doicești, Jud. Dimbovița,

telefon 13648, telex 17213

Livrează imediat pe bază de comandă următoarele produse, în fabricație de serie :

● Panouri mari din beton armat pentru construcția de locuințe proiect IPCT 770 M, secțiunile PB₂ și PB₄

● Panouri din beton armat pentru închiderea construcțiilor industriale și agrozootehnice

— Grinzi și stâlpi pentru construcții industriale și agrozootehnice

— Alte prefabricate din beton armat pentru construcții industriale, agrozootehnice și ingineresti, la solicitarea beneficiarilor

● Blocuri ceramice GV 365×180×135 mm (echivalența 5,21 FN).

U.C.R.U.P.S. Vatra Dornei

MOTOR ELECTRIC

- ASI 0,55×1500 B5 buc. 14
- ASI 0,37×750 B3 buc. 43
- ASI 0,55×3000 B3 buc. 87
- ASI 0,75×750 B3 buc. 40
- ASI 0,75×1500 B3 buc. 8
- ASI 0,15×3380 B5 buc. 4
- ASA 0,75×1500 B3 TH buc. 4
- ASA 0,75×1500 B3 buc. 6
- ASFM 0,8×1000 B5 buc. 4
- ASM 1×1000 B3 buc. 3
- ASFM ,25×1500 B3 buc. 10
- ASM 1,25×1000 B3 buc. 1
- ASI 1,1×1500 B3 buc. 70
- ASI 1,1×1500 B3 TH buc. 24
- ASTU 1,5×1500 buc. 2
- ASI 1,5×750 B3 buc. 23
- ASI 1,5×1000 B3 buc. 10
- ASI 1,5×1500 B3 buc. 8
- ASI 1,5×1500 B5 buc. 3
- ASI 2,2×1000 B3 buc. 2
- ASI 2,2×1000 B3 TH buc. 20
- ASI 2,2×1000 B3 60 Hz. buc. 7
- ASI 2,2×1000 B5 buc. 7
- ASI 2,4/4×750/1500 B3 buc. 2
- ASI 3×1000 B3 buc. 10
- ASI 3×1000 B5 buc. 14
- ASI 3×1200 B3 60 Hz. buc. 1
- ASI 3×1000 B5 TH buc. 10
- ASFM 0,63×1000 B5 buc. 24
- ASI 2,2×750 B3 buc. 4
- ASFM 2,5×1500 B3 buc. 12
- ASI 3×750 B3 buc. 6
- ASI 3×1500 B3 buc. 8
- ASM 3,2×1000 B3 buc. 4
- ASI 3×3000 B5 buc. 21
- ASM 3,2×1000 B3 buc. 50
- ASI 4×1500 B5 buc. 1
- ASI 4×1000 B5 buc. 12
- ASA 4×1500 B3 60 Hz. buc. 4
- ASI 5,5×1000 B3 buc. 20
- ASI 5,5×1500 B3 buc. 4
- ASM 5×1000 B3 buc. 5
- ASA 7,5×750 B3 buc. 1
- ASI 11×750 B3 buc. 8
- ASI 11×1000 B3 buc. 4
- ASI 11×1000 B3 TH buc. 2
- ASI 15×1000 B3 buc. 3
- ASI 15×1500 B3 buc. 2
- ASI 18,5×1000 B3 buc. 2

MOTOREDUCTOR

- 3NA 56 3×1500 H01 buc. 2
- 2LA IA 3×1500 H01 buc. 1
- 2LA18 2,2×1000 H01 buc. 4
- 30A50 4×1500 H01 buc. 2
- 20A20 3×100 H01 buc. 1
- 3NA56 1,5×1000 H01 buc. 8
- 3NA71 1,1×1000 H01 buc. 15
- 2LA16 3×1000 H01 buc. 10
- 20A18 7,5×1500 H01 buc. 1
- 32A45 1,5×1500 H01 buc. 1
- 3NA50 0,75×1500 H01 buc. 2
- 2RA20 7,5×750 H01 buc. 1
- 2NA20 3×750 H01 buc. 1

REDUCTOR

- 1BH—10:1 buc. 1
- 5BH40:0 buc. 19
- 7BH22,5:0 buc. 16
- 8BH22,5:0 buc. 6
- 8BH35,5:1 buc. 1
- 8BH28:1 buc. 15
- 3H38550:2 buc. 1
- 3H385 250:2 buc. 1
- 3H 385 250:0 buc. 35
- 3NA 50 F:M buc. 1
- 3 LA 56 F.M. buc. 1
- 1 M 63 25:7 buc. 2
- 1 M 80 25:6 buc. 1
- 1 M 80 25:7 buc. 1
- 2 CH 455 14:0 buc. 1
- 3 CH 605 80:0 buc. 1
- 3 CH 390 50:1 buc. 7
- 3 CH 1180 50:2 buc. 1
- 1 H 570 40:2 buc. 2
- 1 H 60 50:3 buc. 1
- 1 M 1 200 20:2 buc. 1
- 3 NA 71 FM H02 buc. 3
- 2 LA 16 FM V05 buc. 2
- 30A 45 FM V05 buc. 1
- 2 GA 20 FM H01 buc. 2
- 2 CH 100 31,5:0 buc. 4

TABLĂ INOX.

- 2,5 W 4571 kg. 12
- 12 W 4571 kg. 824
- 3 W4571 kg. 27
- 8 W 4571 kg. 604
- 10 W 4301 kg. 1298
- 16 W 4571 kg. 809
- 15 W 4571 kg. 26

ȚEAVĂ INOX.

- 70×4 W 4541 ml. 0,8
- 8×9 ml. 1,5
- 88,9×3 ml. 0,5

- 323×9 ml. 3
- 30×3 ml. 2
- 40×3 ml. 5
- 48×4 ml. 115
- 78×4 ml. 4
- 57×3 ml. 141
- 70×7 ml. 0,6
- 102×3 ml. 1,5
- 38×3 ml. 4

OȚEL INOX.

- Ø 36 W 4571 kg. 62
- Ø 12 kg. 27
- Ø 42 W 4301 kg. 37
- Ø 45 kg. 58
- Ø 50 kg. 56
- Ø 90 kg. 69
- Ø 120 kg. 13
- Ø 10 W 4541 kg. 4
- Ø 20 kg. 4
- Ø 36 kg. 136
- Ø 60 kg. 24
- Ø 8 kg. 47
- Ø 160 kg. 214
- Hexagon inox. 19 kg. 103
- idem Ø 17 kg. 42
- idem 36 kg. 62
- Oțel inox Ø 25 W 4310 kg. 297
- Hexagon inox. 10 kg. 50
- Oțel inox Ø 30 kg. 189
- Ø 5 kg. 47
- Ø 70 kg. 8
- Ø 75 W 4541 kg. 2
- Ø 100 kg. 81
- Hexagon inox 30 kg. 13
- Pompe PCS 1/2 0,15×300 buc. 150

**INTREPRINDEREA DE UTILAJE
ȘI PIESE DE SCHIMB
I.U.P.S. Gheorghieni**

Str. Bucinului nr. 208

Telefon 61 416

Telex 2050

solicită de urgență

3 000 bucăți rulmenți seria 32 009

I.S.I.A.P.

Piața Scintei nr. 1

Telefon : 18 12 22

— Oferă șase șube îmblănite

**Vă
prezentăm**

ÎNTRERINDERE

DE MAȘINI-UNELTE, ACCESORII ȘI SCULE – I.M.U.A.S.

6400 BAIA - MARE

Str. Baia-Spric nr. 160

Județul MARAMUREȘ

telex 33321, telefon 16673, 16448

vă oferă următoarele mașini-unelte :

- mașini de mortezat – cursă 320 mm M 320
- mașini de broșat vertical interior BVI – 10 tf, 1250 mm.
- mașini de broșat vertical exterior BVE – 10 tf, 1000 m și 25 tf, 1250 mm.
- mașini universale de alezat lagăre palier MUAL 125.

Totodată vă informăm că întreprinderea noastră execută și livrează începând cu anul 1981, pe bază de comandă fermă o gamă variată de unelte pneumatice de mină, astfel :

1) mașini pneumatice portative de polizat :

- PP6LF, PP6LS, PP6MF, PP6MS – diametrul max al pietrei de polizat de 6 mm și turația la mers în gol de 80.000 rot/min.
- PP9 – diametrul max al pietrei de polizat de 6mm și turația la mers în gol de 58.000 rot/min.
- PP12LF, PP12LS, PP12MS – diametrul max al pietrei de polizat de 12 mm și turația la mers în gol de 40.000 rot/min.
- PP25 – diametrul max al pietrei de 25 mm și turația la mers în gol de 14.000 rot/min.
- PP40 – diametrul max al pietrei de polizat de 40 mm și turația la mers în gol de 13.000 rot/min.

2) mașini pneumatice de curățat cu ace și tăiat cordoane de sudură :

- CP1D50 – 4.800 lovituri/min.
- CP2P40 – 4.000 lovituri/min.
- CP3P35 – 3.500 lovituri/min.

3) mașini pneumatice de pilit MPV4 – 2500–7000 curse duble/min. diametrul de prindere al pilei (mm) $\varnothing$ 3

4) mașina pneumatică de șlefuit PS1 – numărul de curse ale papucului $5000 \pm 8\%$, suprafața utilă de lucru a papucului 150×105 mm.

5) creion pneumatic de gravat – $4500 \pm 10\%$ curse duble/min.

6) mașini pneumatice portative de găurit în 21 de variante, formă dreaptă și formă pistol, de putere 0,2CP ; 0,35CP ; 0,50CP și diametrul max al burghiului, în funcție de variantă cuprins între 2–10 mm.

7) mașini pneumatice portative de înșurubat normele, în 72 variante, formă dreaptă și formă pistol, puterea de 0,2CP ; 0,35CP ; 0,50CP și capacitatea de înșurubare variind între M4 și M8.

8) mașini pneumatice de tăiat tablă pentru contur închis și pentru contur deschis, grosimea tablei fiind de max 2 mm (aluminu).

9) mașini pneumatice de filetat – formă pistol – diametrul max tarod M6–M10.

La cererea beneficiarilor trimitem prin poștă prospecte cu caracteristicile tehnice ale produselor enumerate mai sus.